

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 45.

Stockholm 19 November 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 År... kr. 4: 50 1/2 År... kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908. Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltredd 50 mm. Marginalannon. under texten 15 mm:s höjld per gång 10: - Rabat: 5 ggr 5 7/10, 10 ggr 10 7/10, 20 ggr 20 7/10, 50 ggr 25 7/10. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	--

Den första debuten.

Decennierna i ett människolif räknas ju i allmänhet såsom något betydelsefullt, i synnerhet då deras sammanlagda tal betecknar uppnåendet eller passerandet af livets middagshöjd. Vidräkningen med lifvet består ofta för genomsnittsmänniskan i ett hopsummerande af åren, och det därvid uppkommande höga talet betraktas som ett lifsvärde i och för sig. Det betydelselösa i detta värdesättande blir i särskild grad klart, när det bringas i samband med de människor, som höja sig öfver det vanliga måttet, snillet utkorade barn, hvilka lefva — icke i år och dagar — utan i skapande och i sina verk. Hvad ligger väl däri, att Selma Lagerlöf fyller femtio år! Talet har intet värde i detta sammanhang — hvad hon har skapat, hennes verk, äro milstolparne i hennes lif.

Alla känna vi sagan om huru hennes första saga kom till. Med ett slag bragte den henne berömmelse och namn. Men därbakom

stod då redan ett passeradt vägmärke, icke mycket uppmärksammat och dock det första på författarebanan.

Det var år 1886. Selma Lagerlöf hade seminarietiden i Stockholm bakom sig, och på de korta lediga eftermiddagstimmarna nere i Landskrona arbetade hon väl redan då på att finna formen för den där sagan, som pockade på att blifva berättad. Men i Stockholm gingo två af hennes forna seminariekamrater och lade råd om, huru de, Selma ovetande, skulle befordra till trycket några sonetter, hvilka lästs och beundrats i kamratkretsen men som af henne själf föga värderades.

Ett beslut fattades och sonetterna inlämnades till Dagnys redaktion med förfrågan om de kunde intagas i tidskriften. Selma Lagerlöfs namn utsattes icke, däremot undertecknades brevet af de två initiativtagande damerna, fru Gurli Linder och fröken Mathilda Widegren. Manuskriptet mottogs på redaktionen till ge-

nomläsning och granskning. Någon tid därefter blef fru Linder anmodad att infinna sig hos friherrinnan Adlersparre. Korta och fåordiga kommo frågorna: hvem hade skrivit sonetterna? hvad hette författarinnan? hvad var hon? Den tillfrågade kände sig helt försagd, redogjorde så godt sig göra lät för den okända Selma Lagerlöf och vågade till sist framkomma med en förfrågan, om sonetterna komme att användas för Dagny. Naturligtvis! Detta var något att taga vara på! Friherrinnan Adlersparre, som ju sedan blef den, som jämnade vägen för Selma Lagerlöf, när Gösta Berlings saga ändtligen skulle fullbordas, var redan nu färdig att uppskatta och taga vara på den begåfning, som visade sig i de små formfulländade sceniska sonetterna, där dock så litet af Selma Lagerlöfs starka egenart fick rum i de af rytmen bundna orden.

Intryck från scenen — så betecknades den lilla cykeln, som tog sin början i Dagnys 10:de häfte för 1886 med sonetten Hamlet och som sedan fortgick i tidskriftens följande årgång. Det var de stora gamla diktverkens gestalter, som Selma Lagerlöf besjöng — Hamlet, Margareta, Maria Stuart, Romeo, Antigone m. fl. Med hvilken gratie slingrar sig ej här sonettens vackra konstform kring de bilder, som för författarinnan får lif genom konstnärerna på scenen, men huru litet är där af den Selma Lagerlöf, som sedan skulle träda fram i en prosadiktning från första stunden särpräglad och skiljande sig från alla andras. Det rika diktarflödet måste ju först spränga den bundna formens bojar för att finna sitt verkliga och rätta uttryckssätt. De rimmade orden och den regelbundna rytmen var en för snäf ram för hennes fantasi diktarsyner, de växte med naturnödvändighet ut öfver den. Men naturligt var ju äfven, att innan Selma Lagerlöfs diktning funnit sin egen gestalt, skulle versens uttrycksmedel vara det gifna för hennes inspirerade fantasi, och de små sonetterna i Dagny hafva just därigenom sitt stora intresse, att vi i dem spåra hennes diktningens utvecklingsgång. I de glättade, välljudande stroforna kommer då och då ett tonfall af en ny och främmande klang, som bär löfte om hvad som skulle komma.

Mellan denna första, anspråkslösare debut och det framträdande, som genom pristäflingen i Idun blef så bemärkt, låg en tidrymd af fyra år. När Selma Lagerlöf med anledning af det vunna priset för de då färdiga kapitlen af Gösta Berlings saga vid jul 1890 kom upp till Stockholm, uppsökte hon friherrinnan Adlersparre, med hvilken hon stått i korrespondens under dessa år och hvilken lifligt intresserade sig för henne. Huru fort Gösta Berlings saga fullbordats utan friherrinnan Adlersparres ingripande är ej godt att säga; som det nu var, följde hon med det lifligaste intresse arbetets fortskridande, och till henne sände Selma Lagerlöf efter hand de olika kapitlen, hvilka upplästes på friherrinnan Adlersparres mottagningar. Man kan föreställa sig hvilka högtidsstunder dessa uppläsningar måste varit för gästerna och för

Esselde själf, fylld som hon var af den mest entusiastiska beundran för det diktverk, hon såg växa fram. Goda föreläserskor funnos äfven, fru Fredrika Linnell framför andra, och såsom särskildt oförglömmelig omtalas den dag, då hon på sitt liffulla sätt föredrog kapitlet om La cachucha, berättelsen om den giktbrutne fänriken Rutger von Örneclous försök att stiga upp ur sängen för att dansa den eldiga spanska dansen. — Vid något tillfälle lär äfven Selma Lagerlöf själf varit närvarande och föreläst.

Gösta Berlings saga blef fullbordad, och Selma Lagerlöf intog med den platsen som vår yppersta författarinna. Det andra märket vid vägen var uppnådt. Tätt stå de därpå följande. Diktverk på diktverk har hon gifvit oss. Det är dem vi räkna och med dem vi mäta hennes år. Det ligger mera än decennier af lif mellan den första sonetten i Dagny och det sista verket af hennes hand.

E. K—N.

Intryck från scenen

af Selma Lagerlöf.

Hamlet.

(Hamlet: Hr Lindberg.)

*F*ör scenens under fälldes nyss ridån;
Mordlysten tragedi har gått till ända;
Men i ditt minne dröjer än måhända
De djupa tankars underfulle son.

*Du minnes ord af vanvett, ord af hån,
Ord af förtviflan, ord, som kärlek tända,
Ord, som likt blixtar syndarn's hjärta blända.
Du för ett ordhaf med dig därifrån.*

*Men det, som mest dig fängslar, är hans kval.
Han lider, älskar, hatar blott med ord,
Då ensamt handling lisar själens smärta.*

*O, lär dig misskund med de tusental,
Som dådlöst vandra fram på bragdrik jord
Med ordets Hamletsbörd på sitt hjärta!*

Tidskriften Dagny, Dec. 1886.

Kvinnogestalter i Selma Lagerlöfs diktning.

I sin briljanta essay öfver Selma Lagerlöf i Svenska gestalter yttrar Oskar Levertin, att han icke är långt ifrån att tro på själavandringsläran, när han läser Selma Lagerlöf. »Hon har varit en isgrå vala i den bortersta forntiden, siande i stormen, en lifsyd, bortröfvad jarlsdotter och en ångerfull klosterspåkerska, trollpacka, helgon, häxa och trälinna och ännu mera till. Blott halft förgätna preexistensers glöd, visdom och munterhet fylla hennes historier med deras mäktiga erfarenhetssumma och det underbara, aflägsna suset från gångna tider och nermyllade städer.»

Ja, det är säkert, Selma Lagerlöfs »Hineinführung» i sina diktade gestalter är enastående. Så långt går den, att hon i sin miljöskildring långa sträckor beskriver det yttre icke direkt utan så, som det afspeglar sig i den diktade figurens uppfattning. Vid enstaka tillfällen kan detta verka som manér. Men i det hela sammanhänger det med själfva konceptionen. Selma Lagerlöf går rakt till det centrala hos personen, till den kärna, omkring hvilken tankar, känslor och handlingar hvälfva sig och hvarifrån de komma. Däraf får omgifningen sin belysning.

Sympati är Selma Lagerlöfs bestämmande grundförhållande till lifvet och människorna. Ingmarssönerna, bondearistokraterna med tunga åthäfvor och hög-vuxen själ, och Tiggars-Lena och trasungarna i Myckelsmyra, den väna drottning Margareta Fredkulla och den gamle vilde kolaren på Storskogen, alla omsvepas de af denna outtömligt rika sympati. Mig har det likväl synt, som om i Selma Lagerlöfs människoskildring vissa *kvinnotyper* finge ännu mer af den, än andra människor få. Detta i stort sedt. Undantag finnas. Selma Lagerlöf är alltför helt *mänsklig* för att öfva favoritskap. Knappast någon kvinnogestalt är väl hos Selma Lagerlöf så ömt och fint behandlad som klockarens bror i Bröderna, den fattige gamle torpgubben, som öfvervinner sin människoskygghet och trotsar hån och spe för att ge brodern det enda han har: stödet af sin gamla gnälliga röst i begravningspsalmerna och därmed hjälpa honom att få behålla klockarsysslan. Tänker man så på gamle Hög Matts, som vid sonen Gabriels afresa till Jerusalem söker hålla den öfvermäktiga sorgen ifrån sig genom att taga till det tyngsta möjliga arbete och dagen lång bryter sten, tills han utmattad faller ned och somnar, eller på den gamle sjömannen, som en stund före ångaren l'Univers' undergång tycker sig se sin mor komma med dödssakramentet, eller på Tims Halfvor bärande sin lilla dotters likkista, så får man än mer klart för sig, att det inte är fråga om företräde för det ena eller andra könet. Förhållandet är nog bara det, att Selma Lagerlöf ser, hur det vanligen i världen tillgår så, att de som bäst behöfva skonsam, vårdande vänlighet, bli illa medfarna. Och detta kommer henne att vid-

röra dem med en särskild, dröjande smekning. Häraf kommer sig, tror jag, att vissa kvinnotyper: unga kvinnor med veka hjärtan och gamla kvinnor i ringa ställning, i stort sedt synas få mera sympati än andra. Majorskan på Ekeby, den ståtliga majorskan, får gå igenom bistra olyckstider. Den vackra Marianne Sinclair, som pinas af en ständig, isande själfreflexion och är lycklig blott i det ögonblick af själföfgätenhet, då hon kysser Gösta Berling, förlorar både honom och sin skönhet. Men de äro starka. De kunna reda sig med lifvet, och de få icke heller af Selma Lagerlöf den smekande behandling som unga grefvinnan Dohna och Ebba Dohna.

Unga grefvinnans yttre ställning är från början det sorglösa lyckobarnets. Gift med den förste man, som begärt henne, tror hon honom vara en sann ädling och tror sig älska honom. Hon sofver till klockan tio om morgonen; hon syr tambursöm och läser poesi; hon svänger gladt om i den längdans af nöjen, som hvirflar rundt om Löfvens sjö. Men hennes ögon öppnas för lifvets hårdhet och nöd. Hon får se kavaljerernas otacksamhet mot majorskan, deras välgörarinna, ser dem dansa och le några steg från häktet, där majorskan sitter fängslad, och världen blir grå och ful för henne, och hon nekar tvärt att dansa med Gösta Berling. Hon är glad, hon vill dansa, men blott så länge hon ser goda människor omkring sig. För att rädda Gösta Berling från att göra den stackars nygärdsflickan olycklig genom att förlofva sig med henne på lek — ty hvad gör icke han, äfventyrens hjälte, på lek? — går unga grefvinnan, den bortskämda, van att åka omsvept i dyrbara fällar, en lifsfarlig vandring i smältande issörja öfver Löfvens sjö. När hon blir medveten om sin kärlek till Gösta Berling, ryser hon för sig själf och underkastar sig med själfplågarens ifver den grymma behandling, som hennes make och svärmor låta henne undergå.

Och Ebba Dohna, den ljufva svärnerskan, som fick Gösta Berling till följeslagare på sina ensliga vandringer i parken och satt bredvid honom på verandan i mänskenskivällar och förtrodde honom sina drömmar om Herrens kommande tusenårsrike — hon älskade i Gösta Berling den, som skulle bereda Herrens väg. Men hon fick af andra höra sådant om sin älskade, som lät henne förstå, att han var en annan, än hon trott, och att han aldrig kunde bli hvad hon ville. Och då hennes mor ville ge henne åt Gösta Berling, emedan han räddat hennes lif, då jord och himmel, kärlek och kärlek stridde om hennes själ, då lyktade hon striden genom att ådraga sig sjukdom och dö hellre än att svika sin barndoms älskade, den gode konungen, för hvares rike hon ville bereda väg.

Margareta Fredkulla kommer följd af ädla herrar och fruar ridande på sin svarta gångare, som går fram

högtidlig i sitt purpurtäcke, med stora plymer gungande vid örat, med manen delad i flätor, omvirade med guldband. Hon gråter öfver det elände, hon ser hos de fattiga, förvildade gränsborna, som yra af glädje öfverhölja henne med välsignelser och täfla att kyssa hennes kjortelfäll. Och då hon träffas i hjärtat af den lille herdegossens visa om kung Magnus' kärlek till Matilda, österns kejsardotter, då vill hon väl först fly hem som ett såradt djur flyr till sin kula, men hon vänder dock onödd åter om och rider kung Magnus till mötes, af kärlek till den stora, sköna freden. Af barmhärtighet med de arma inviger hon sig till att bli den lena böljan, som måste ingjutas i världens ofrid för att mildra dess bitterhet.

Elsalill, herr Arnes unga fosterdotter, får se alla de sina mördade af ogärningsmän. Hon blir upptagen i fiskaren Torarins koja, men får göra skäl för föda och kläder genom att dagen lång arbeta som fiskrenserska på en af bryggorna i Marstrand, fast hon vämjies vid fisklukten, vämjies vid de hungriga mäsarna, som flyga öfver borden och vilja rycka fiskbitarna ur hennes händer. Sir Archie, den förnämde herrn i sammetskläder med stora puffar och bredbrättad hatt med stora plymer, vinner hennes kärlek och lofvar henne all härlighet. Men det kommer den dag, då hon får veta, att just han är hennes unga fostersystems mördare, och det kommer den dag, då hon efter hård kamp med sig själf måste förråda honom. Och då han söker undkomma genom att bära Elsalill framför sig som en sköld och vaktknektarne inte våga bruka sina spjut mot honom af fruktan att såra henne, då sträcker Elsalill sin hand efter ett af spjuten och riktar det mot sitt hjärta. Hon dör för att hennes fostersyster skall bli hämnad och få ro i sin graf.

Ingrid i En herrgårdssägen, den blida Ingrid med stjärnögonen och det hjärtebetvingande leendet, blir njuggt behandlad och får sträfva och släpa under en fostermor, som är en hård arbetsmänniska. När hon vaknat ur skendödens dvala och kommer till fosterföräldrarnas hem på begravningsdagen, finner hon sig inte ens saknad och sörjd. Hon känner sig ej ha rätt till lifvet. Hon vill bara komma undan det gamla hemmet, så att ingen får veta, att hon ej är död, och sedan må hon bli sjuk igen och dö riktigt. Hvad gör det, när ingen behöfver henne. Då hon genom gamla Anna Stina kommer till Munkhyttan och bergsrådninnan tar sig an henne och hon blir hägnad och omhuldad som aldrig förr och hennes dröm om den unge studenten, fiolspelaren, som hon en gång råkat och sedan alltid tänkt på, blir bräddfull af hoppets rosor — då kommer han visserligen, och då är han, som hon hade anat och hoppats, husets unge herre, då är det som sig borde, i själfva verket han, som har räddat henne ur grafven, men han är också den tokige dalkarlen, kramhandlaren, Getabocken, som alla skratta åt. Men hon öfvervinner sin skräck, sin krossande besvikenhet. Hon sätter in all sin hjärtekraft på att åter få fram den fina själen, som

hon så länge längtat efter, men som kommit långt bort från sig själf i mörker och ångest. Och hon lyckas.

Vekhet, renhet, ljufva drömmar i konflikt med lifvets handgripliga, hårdhändta verklighet, detta är det mångfaldigt varierade temat för skildringen af dessa och andra likartade unga kvinnor. De veta intet om att förhållandet till en man skulle vara deras lifsmål. Kan kärlekslyckan icke vinnas annat än på bekostnad af det rätta, det heliga, så offra dessa blida, vekhjärtade drömmerskor den och sig själfva med hänsynslöst hjältemod. De bära inom sig en kraft, som blir så mycket mer vördnadsbjudande, som den hos dem ej kan förblandas med eller tagas för en blott naturens gåfva.

»Vänner, människors barn! I som dansen! I som skratten! Jag ber er så hjärtligt, dansen varligt, skratten mildt, ty det kan komma så mycken olycka åstad, om era tunnsulade sidenskor trampa på ömtåliga hjärtan i stället för på hårda plankor, och ert lustiga, silfverklingande skratt kan jaga en själ till förtviflan.» Så utbrister Selma Lagerlöf i Gösta Berlings saga på tal om Ulrika Dillner, den trogna gamla hushållsträlen, den goda hustomten hos kaptenens på Berga. Gamla Ulrika med löslockarna och de tusen rynkorna i sitt bruna ansikte, som så uthålligt sträfvat att hålla samman sitt herrskaps trassliga hushåll, ger till sist vika för fåfångans lockelse att få frutiteli. Hon gifter sig med den elake Sintram och blir hjälplöst olycklig. Idel beklämmande oro och vantrofnad blir sedan hennes lif, och det enda känslouttryck för sitt pinade hjärta, hon förfogar öfver, är ett musikstycke, som hon lärt sig, innan hennes fingrar stelnade kring visp och förskärarknif. Och det musikstycket, det enda hon kan, är en sprittande munter polska!

Vänlighet omkring sig men framför allt någon att ge vänlighet åt, någon som behöfver den, det är den gamlas behof som den ungas. Gamla Agneta, som bor så ensam i sin stuga långt uppåt högfjället och är trött att lefva, hjärtfrusen, hon får nytt lif och dubbel fart i sin spånad, när hon genom sitt arbete kan hjälpa de osaliga andarna, som pinas uppe i gletscherisen, när hon hvarje natt kan bjuda dem brinnande ljus och brasa att värma sig vid.

De träda fram för minnet den ena efter den andra; den omtänksamma jungfru Stafva i En herrgårdssägen, sirlig i sin hvita mössa, med trotjänarinnans på en gång vördnadsfulla och själfuppskattande väsen, Gammal Lisa i Jerusalem, som med enkel men osviktig psykologisk takt lockar fram Barbros kärlek till sitt barn, och många, många flera.

I Mamsell Fredrika, en julhistoria, har Selma Lagerlöf på en gång satt en vacker minnesvård öfver Fredrika Bremer och i beskrifningen på de dödas messa mera direkt än eljest uttryckt sin barmhärtighet med de förnötta, undanskjutna gamla, som utan tack gått sig trötta för andra. De få sidorna innehålla myc-

ket, och på ett förunderligt sätt är sagofantasien förbunden med de verkliga detaljerna vid Fredrika Bremers död.

* * *

Formellt logiskt sedt står ju det speciella, som tillhör en viss klass af människor, en viss ålder, ett visst kön, emellan det allmänmänskliga och det individuella. Men psykologiskt står det individuella

ofta närmare det allmänmänskliga än det specifika, som ofta mera är ett yttre, en samling periferiska bestämningar. Selma Lagerlöfs styrka är just att i det individuella låta det allmänmänskliga framstå. Så till vida är det ett redan i föresatsen misslyckadt företag att uppställa typserier af hennes diktade karaktärer. Men det är nu en gång hvarje stor författares öde att misshandlas af uttolkare och klåfingriga analyser.

HILMA BORELIUS.

Selma Lagerlöfs fest.

Efter långa funderingar somnade jag slutligen och drömde, att det var stjärnklar natt och att jag flöt i en liten båt på en stor, stor sjö, där allehanda farkoster, fyllda med masker, musikanter och facklor, spelande och glänsande, än nära, än fjärran, seglade förbi mig. Det var kostymer från alla land och tider, forngrekiska tunikor, medeltida riddarmantlar, orientalska turbaner, schäferhattar med fladdrande band, vilda och tama djurbeläten . . . men alltid drog det snabbt förbi, och lyssnade jag till den glada melodi, som jublade emot mig från ett bortglidande fartyg, så förklingade den snart och i stället för de muntra fiolerna suckade bredvid mig ett annat fartygs melankoliska valthorn . . . Stundom bar nattvinden samtidigt bägge melodierna till mitt öra och då bildade dessa blandade toner en salig harmoni . . . Böljorna genklungo af aldrig förnummet välljud och brunno i facklorernas magiska återsken, och de brokigt vimplade lustskeppen med sin äfventyrliga maskvärld summo i ljus och musik» . . .

Denna förtjusande dröm beskärdes Heine, när han grubblat sig sömning på en definition af den shakespeareska komedin. Idoga och fackstränga forskare, åt hvilka vår Herre ingenting ger i sömnen, hysa ringa aktning för slika diktarknepiga lösningar af höga vetenskapsproblem, men den som tror på drömmar upptar dem med vidskepligt intresse.

Visst håller jag Heine för en af de mindre profeterna i Juda, men denna välsignade natt kom den sanna ingifvelsen öfver honom. I skaldisk yra hyllande scenens världsmästare, bebådade han aningslöst ett snillefestspel, för hvilket ridån skulle gå upp först en mansålder efter hans tid.

Den strålande regattan sväfvar åter förbi. Efter Celia och Rosalind, Ardennerskogens furstliga nymfer, Prospero med trollstaf i handen, Ariel dansande i luften kring Calibans hukande missfostergestalt, Oberon och Titania uppvaktade af den ystra pagen Puck, Sir John with all Europe, farligt tyngande i båten, och onkel Toby svingande sin bågare för näsan på den surögde puritanen Malvolio, tätt efter dessa sagans odödliga

följer en ny flottilj, lika fantastiskt smyckad, lika flödande af klang och glans, men med svenska färger i toppen.

Ekebykavaljerernas brusande orkester, anförd af Gösta själf, under det majorskan med snuggan mellan sina aristokratiska läppar i tonernas hägringar återser Margareta Celsings fagra oskuld, aflöses af Diamante-trubadurers trånande och skålmska mandolinkanzoner, och Gunnar Hedes violin, som lockar döda ur grafven, spelar sina trolska visor som ackompanjemang till ett gammalt uttjänt lindansarepars rörande putslustiga piruetter . . .

I Selma Lagerlöfs sagovärld andas man samma luft som i Shakespeares lustspelslandskap. Med tusen små förtrogna detaljer påminner den om planeten där vi dessvärre bygga och bo, men blott såpass att vi icke mista den jordiska hemkänslan, under det vi, sällt befriade från tyngdlagens bistra välde, lyftas upp i diktens tusenårsrike. Den platta rimligheten är bannlyst där, det fåvitska snusförnuftet afsnoppas vid ingången, endast barn och dårar och andra snillen äga obehindradt tillträde.

Inbillningen, som i den mesta diktning får lof att finna sig i en på otaliga vis inskränkt monarki, utöfvar här absolut härskarmakt. Liksom den tar diktarens alla själskrafter i sin tjänst, så kommenderar den läsaren. Den inbjuder ej, den befaller till fest.

Hur sinnrikt skönt är ej allt ordnadt i denna högtidsprydda lustgård! Mot den synes hvardagsvärlden en tillfällig röra. I hvarje munter och skimrande nyck slumrar en tanke, men väck den icke, ty då faller den till marken som en uppskrämd sömngångare. Hvilken hög moral gömmer sig icke i den adliga hållning, den bedårande grace, som präglar invånarna i detta paradiset, men plocka icke fram den, ty pedagogik och diskussionsmöten höra söckendagen till.

Lika litet som i Shakespeares komedier fattas i Selma Lagerlöfs fantasifest det tragiska komplementet. Men brott och förvillelser, hjärtequal och bittra nöden, allt mörkt och ängslande byter uppsyn innanför den öfverjordiskt ljusa trollkretsen. De sju dödssynderna

tåga fram i helgdagsskrud, förtviflan klagar i hänryckande melodier, hvilkas blotta klang bär tröst, den lode själf låter sig tämjas och anlägger en upptågslysten sagodjäfvlus godmodiga mask. Fasa och beklämning mildras till vällustig spökskräck, lyftas till ljuf extas ofvanom fröjd och smärta.

Är detta då en värld af öfvermodigt gyckel och fladdrande skuggspel bara, af fantastiska orgier och artistisk karneval? Och om så vore, du trista medmänska, om så vore! Blott för omedelbar gudomlig inspiration, blott för ett geni med himmelsk fullmakt upprinner en sådan skapelse. När kavaljerer börja dagsverka, när Antikrist upphör att göra mirakler, när tungfotade dalniasar inkräkta det heliga landet, prudentliga och dryga som en läsebok, farväl då med det upphöjda vanvettet, den tungomålstalande galenskapen!

Då, min kära tungus, får du hämta andan efter den ofrivilliga och svindlande flykten. Med slakten Ingmarsson bör du trifvas, förståndigt, reellt och besutet folk, som placerat sina ideal på vinstgifvande håll — i jorden.

Jag, som hvarken är kapitalist eller förständig, dröjer obekymradt kvar bland mina tokigt visa vänner i den strålände och klingande lustgården. Det är där den stora födelsedagen skall firas.

Ty hvilken dödlig har panna att försöka hylla Selma Lagerlöf som vanliga jubilarer med en festbankett! Hon har inte behof af andra fester än den hon skapat själf, den yppigaste som någonsin gått af stapeln i Sveriges land.

HUCK LEBER.

Svenskheten i Selma Lagerlöfs diktning.

Det är omöjligt att åter kasta en blick i Gösta Berlings saga utan att på nytt komma under förtrollningen och känna sig lyft öfver hvardagligheten, liksom då man första gången följde med till äfventyrslandet vid Löfvens långa sjö. Hur farliga medtäflare Selma Lagerlöf än själf gifvit sitt förstlingsarbete, så har det dock hela sin ungdomliga tjuskraft oförminskad kvar.

Gösta Berlings saga, så fri gent emot sin tids moderiktning som väl sällan ett förstlingsarbete, har också det äkta diktverkets prägel af nödvändighet. Hela den värld af sägner och syner, som en gång fyllt barnets fantasi och kring hvilken den unga själen slutit sig som musslan kring pärlan, har, såsom Selma Lagerlöf själf berättar, ej lämnat henne någon ro förr än hon skänkt den konstnärlig gestaltning. Men med denna prägel af nödvändighet sammanhänger på det närmaste den grundton af äkta svenskhet som genomgår diktcykeln för att sedan ljuda starkare eller svagare genom hela Selma Lagerlöfs produktion.

Hur lefver ej i Gösta Berlings saga hembygdens natur, »barndomsdrömmarnas sjö och barndomshjältarnas hemland!» Man måste gå tillbaka till Almqvist för att i svensk prosakonst finna landskapskildringar af samma art, lika omedelbart lefvande, uppvuxna ur en på samma gång kärleksfull och fantasifull iakttagelse. Äfven Selma Lagerlöfs fina blick för djurens lif och karakteristiska vanor lockar till jämförelse med Almqvist. Själfva de döda tingen få lif och själf. Man ser och hör med den stora brukspatronen allt som tilldrager sig mellan talgoxen och bina, mellan hunden och skatorna, medan han håller med sin släde i solskenet på Ekeby gård, och man lyssnar en annan gång till vågorna, som gå till storms mot dammen, som om de vore väsen med vilja. Men allra mest förälskar

man sig i den lilla trädgården kring Lilliecronas hem, så som man ser den en daggig söndagsmorgon med rabatternas alla spirande hjärtblad och de nykrattade gångarna kantade af blommande äppelträd. Selma Lagerlöfs kärlek till den värmländska hembygden finner här och i »Nils Holgersson» lika starka och inspirerade uttryck som Geijers i hans »Minnen».

Det är ett annat landskap som Selma Lagerlöf skildrar i »Jerusalem», ett landskap med strängare konturer, men lika svenskt i sin karga och ljusa storhet. Inledningen till »Ingmarssönerna» är monumental äfven i detta afseende. Den väldiga älfven behärskar detta landskap, älfven till hvilken de landsflyktiges hemsjuka tankar gå, då de hålla på att försmäkta af törst under den torra sommaren i Palestina. Dallandsskapets lugna friskhet och grönska hägrar i fjärran som motsats till den förbrända österländska naturen, och det mystiska oslitliga sambandet med hembygdens jord blir till en af de starkast klingande strängarna i berättelsen.

I Nils Holgerssons resa skymta de svenska landskapen förbi i en lång följd, hvart och ett med sin särskilda karaktär suggestivt antydd. Denna beundransvärda barnbok anknyter sig i mångt och mycket närmare till Gösta Berling än något annat af Selma Lagerlöfs verk. Djursagan och landskapsagan komma här igen och nu som hufvudmotiv, och genom sagans dräkt skymta alla de underbara skiftningarna i vårt lands natur, all rikedom midt i fattigdomen, med en gripande kraft, som en direkt beskrifning aldrig kunnat nå. Det unga släkte är lyckligt som med Nils Holgersson får en aning om allt det härliga Sverige rymmer och börjar känna glädjen att vara svensk.

Selma Lagerlöfs diktning har sina rötter djupt i hemlandets jord. Det är ej blott svensk natur som

besjalar den utan äfven svenskt lynne, sådant det lefver genom tiderna. Majorskan på Ekeby är liksom Fredrika Bremers »ma chère mère» en senfödd syster till storhetstidens myndiga adelsfruar, ehuru sedd i sagans fantastiska ljus. Och hur äkta svenska äro ej kavaljererna i sitt sorglösa lättsinne utan tanke på morgondagen så länge äfventyrens vilda jakt brusar fram och drager dem med. Det har gamla anor i vårt land, deras käcka öfverdåd och deras trogna kamratskap, det är om än på långt håll släkt med karolinerernas och vikingarnas. Allt för äran! Hellre sätta prämen på grund och sänka det järn, som skulle säljas, i Vänerens djup än låta någon få en aning om att Ekeby ej är så rikt nu som förr! Hellre svälta i morgon än ha en enda rätt mindre på gästbudsbordet! Låt vara att kavaljerernas skönhetsvärmeri och begär att omskapa lifvet till en fest äro speciellt värmländska drag, hela arten är i godt och ondt typiskt svensk.

Om Lilliecrona förtäljer sagan, att han är förälskad i sitt hem, i hustru och barn och spelar sina vackraste polskor på fiolen för dem; men ändå måste han öfvergifva det för Ekeby, som är tusen gånger sämre, men som ligger midt i händelsernas hvirfvel. I sitt stora dalaepos berättar Selma Lagerlöf om en hel folkgrupp som föres bort från hemmet, gripnen af en mäktig dragnig, ryckt med af händelsernas hvirfvel. Äfventyrshågen sitter djupt hos svensken, och Selma Lagerlöf träffar här ett drag i folklynnnet, som kastar ljus öfver emigrationen och liknande företeelser. Draget går igen hos Nils Holgersson, den tröge skånske bondpojken, som utvecklas till raskhet och rådighet under sin underbara färd med vildgässen. Men han kommer nog ej att emigrera, den bondpojken, sedan han sett den öfvergifna gamla i Smålandsstugan och gripits af längtan att med unga krafter hjälpa far och mor.

Hvad som drifver dalfolket bort från de fäderne-

ärfta gårdarna till Jerusalem är dock något mäktigare och högre än blotta äfventyrshågen. I de folksjälen djup som Selma Lagerlöf låter oss skymta, röra sig dunkla och starka krafter, som här bli bestämmande. Tron på en gudomlig kallelse, drömmen om en skön himmelens lustgård på jorden blir för de utvalda en lefvande realitet, som uppväger allt hvad de förlora, gård och grund och vänner. Intuitivt har Selma Lagerlöf i religiositeten sett det centrala hos denna dalallmog, hos hvilken tron på såväl goda som onda andemakter ännu mångenstädes lefver kvar med primitiv styrka.

Den mest storslagna svenska gestalten i Selma Lagerlöfs diktning är dock Ingmar Ingmarsson på Ingmarsgården, bondearistokraten, ättlingen af den gamla slakten, till hvilken sockenmännen sedan urminnes tider sett upp. Han är först och främst den sega kraftens man, och hans stilla försynta sätt döljer en orubbligt envis vilja. Med de starkaste rottrådar är han fästad vid gården och allt hvad därtill hör, Jerusalemsfararnas fanatism väcker ingen genklang hos honom, och dock är äfven för honom samvetets kraft det afgörande, för hvilket allt skall offras. Liksom hans far före honom ger han sig inte till tåls förr än han blir förlikat med vår Herre. En annan »Guds vandringsman», söker han upp sina landsmän i Palestina, bringar dem hjälp på sitt lugna sätt och vänder ej tillbaka förr än han fått den skuld, som tynger honom, aflyftad. Ingmar Ingmarsson, den fule, tafatte, ordknappe bonden blir i sina stora ögonblick till en sällsamt gripande uppenbarelse af förborgade krafter i folksjälen djup.

Vi vänta af Selma Lagerlöfs konst nya glimtar från de dolda djupen. Den som tror på de lifgivande källor som där springa upp, ser hennes diktningens största betydelse i att den öser ur dem.

SIGRID LEIJONHUFVUD.

Mårbacka just nu.

I en glittrande frostig morgonstund rullar jag med gästgifvareskjuts den ungefär tre kvarts mil långa vägen från Östra Emterviks brygga till Mårbacka, Selma Lagerlöfs barndomshem.

På långt håll pekar min körsvan ut Mårbacka för mig. Nedanför en skogig ås ligger det och lyser gult af nytt virke i morgonsolen. Två höga popplar i perspektivet midt framför byggnaden se sydländskt främmande ut i det frusna och kala nordiska landskapet. Vi följa en väg, som löper tätt under åsen. Till höger om oss gamla risiga granar, som klättra

uppåt den mossiga klippstalpbranten, till vänster gamla, gamla, mosskägga björkar. Och så bär det i väg uppför allén. Vi äro framme — åter framme vid »Lilliecronas hem» och vid »En liten herrgård».

Vi hafva ju alla en gång — många gånger — med Lilliecrona smugit oss fram till den älskade gården en tidig sommarmorgonstund. Och alla de af oss, som en gång ägt ett hem på landet, hafva känt hjärtat darra i bröstet af stilla lycka vid denna förtjusande skildring. Och alla hafva vi med Selma Lagerlöf själf färdats

fram till »En liten herrgård», en sen och månljus höstkväll och åter upplefvat, hur det känns att stå vid barndomshemmets stängda dörr.

Men öfver Mårbacka sväfva icke längre endast minnenas ande, utan äfven framtidens och förhoppningarnas. Gården har som många andra svenska herrgårdar gått genom många andra svenska bondehänder — men nu har den kommit till rätta. Selma Lagerlöf har nämligen inköpt en del af Mårbacka — husen med trädgården och ett mindre jordområde.

Reparationen af mannbyggnaden är snart färdig utan och innan. Mårbacka liknar icke längre alldeles den bekanta bilden i Nils Holgersson, tagen efter en tafla af författarinnans morbror, artisten Kristoffer Wallroth i Filipstad. Meningen var ursprungligen, att icke alls röra vid byggnadens yttre utseende, men man har i alla fall brutit takets lugna, raka linje med två spetsiga frontespiser i norr och söder. Verandan på framsidan är också tillbyggd, och dess tak blir balkong med utgång genom södra frontespisen.

På nedra botten kommer man genom stora ingången in i en hall, som det nu alltid skall heta. Till vänster en stor, glad salong, som går öfver husets hela bredd. Fönster i tre väderstreck — och väggar öfver ändå! Hvit tapet med rakt uppstigande skära rosenrankor. Rummet är hopslaget af det gamla hemmets förmak och sängkammare och rymmer den vrå, där Selma Lagerlöf föddes. Bredvid salongen på norrsidan matsalen. Hvita väggfasta skåp från det gamla hemmet, inredning och panel i vitt, väggfält, som skola målas af Kristoffer Wallroth. Till höger från hallen köket, stort, gammaldags, hemtrefligt, två fönster åt söder, bjälkar i taket. I bjälkarna sitta ännu de grofva järnkrokar, som buro stängerna, på hvilka brödkakor och korfknippen hängde till torkning i det alltid välförsedda och gästfria hemmet. På östra gaveln köksutgång, handkammare och skafferi. Norr om köket med ingång därifrån två tjänarorum, lustig tapet, som liknar gammalt hemväfdt rödt- och hvitrandigt möbeltyg.

Uppför en väl placerad trappa kommer man till öfre våningen. Åt söder hallen med utgång till balkongen. Åt norr två små gästrum, ett blått och ett rosenrödt. Åt öster ett stort rum med ett enda stort fönster; tapet med landskapsmönster i gobelinfärger. Åt väster ett likadant rum, Selma Lagerlöfs gamla barnkammare och hennes blifvande rum här. Tapeten vald af fantasiens guddotter: purpurröda jätterosor och grannt blå fåglar i djärft slingrande linjer på hvit botten. Utsikt öfver böljande marker och skogsdungar, i fonden åskedjan, daggigt slånbarsblå.

Och, kära Ni, det bästa af allt, hade jag så när sagt, i husets alla fyra hörn, under takets lutning, riktigt äkta herrgårdsgarderåber, med små dockfönster nere vid golfvet. Hänförande att breda ut sitt multum af kläder i. Och alldeles hänförande att vara sommargäst i; hälst syskonbädd öfver hela golfvet.

Ja, syskonbäddar i långa rader, det bäddades här uppe på vinden förr i världen, därom kan min ledsagerska genom all denna härlighet förtälja. Hon är ingen mindre än Marie, Selma Lagerlöfs »Barn-Maja», hennes och hennes fyra syskons förtrogna lekkamrat och vårdarinna under 4—5 års tid och nu vakt på Mårbacka.

Marie är lyckligtvis för mig en riktig värmländska: glad, vänlig och meddelsam, hela famnen öppen. Vi slå oss ned i hennes lilla rum och hon berättar. Hon gick redan som liten tös till Mårbacka, sålde bär, hjälpte till i trädgården, satt i regnväder inne och spann. Hon har sett Selma Lagerlöf som spädbarnspyre köras i barnvagn i Mårbacka-allén. Hon minns, hur den lilla Selma satt på sängkammargolfvet, 1 år gammal, rullade äpplen öfver mattan till Marie och skrattade och hade ohejdadt roligt. Vid 16 års ålder flyttade Marie öfver till Mårbacka som barnflicka — »Barn-Maja» kallas hon ännu i dag af familjen. Alla fem syskonen voro då födda, Selma var 8 år och den näst yngsta. För hennes del håller alltså icke den teorien, att geniet faller på de förstföddes lott. Selma ville helst, att Marie skulle berätta sagor, och jag får höra en lång och lustig räggla om taltrastens samtal med Svensmans-Kirsti, en af de många gummor, som lämnade spånad på Mårbacka. Den tröttnade Selma aldrig på att höra om och om igen.

Medan Marie berättar, går det upp för mig, hur roligt barnen måtte ha haft på Mårbacka. Massor af djur fanns det på gården — förutom den stora hönsgården, dufvor, kaniner, ekorrar, en räfunge alltemellanåt — och en bäse med bjällra om halsen, som lät sig ridas. Med dockorna lektes dop- och bröllopskalas. Man klädde sig till brud och agerade med dramatisk liflighet olika bröllopsgäster. På den stora dammen skottades snö och gjordes skridskobana. Om påsken kläddes Marie till påskkäring med väska för påskbrefven. Barnen ställde henne på gårdsplanen, och där stod hon så förvillande örörlig, att man petade på henne som på en halmdocka och fick sig ett oförmodadt nyp till svar. Till midsommar restes majstången på den yttre gårdsplanen mellan uthusen. Och sommaren lång bäddades gästande ungdomar i syskonrader på vinden.

Selma deltog med lif och lust i lekarna, men så ett tu tre var hon försvunnen, hittades vanligen uppkrupen i en soffa med en bok. Då var hon som fången i en annan värld och svarade kort och frånvarande, om man bad henne »komma med».

Jag frågar efter Selmas literära förstlingsalster. Det äldsta Marie minns är detta. En »bekant gosse» var en gång och hälsade på Marie. Vid drängstugan skulle de säga farväl åt hvarandra. Men som ynglingen var en smula beskänkt och sentimental, hade han svårt att få handskakningen färdig och komma iväg. Den unga Selma, 8—9 år gammal då, såg dem, uppfattade det komiska i situationen, ritade af dem och författade därtill ett kväde. Både bilden och dikten finnas ännu i Maries byrågömma.

Snälla Marie, låt mig höra versen, säger jag och tar fram papper och penna.

Jag vet inte, om Marie känner till det djur i den moderna faunan, som kallas presshaj. I alla fall har hon hittills icke vädrat någon sådan i mig och miss-tänker inte alls, att hon ändå underkastats ett slags visserligen mycket mild intervju. Men nu blir hon orolig.

»Jag kanske gör något alldeles galet. Fröken blir kanske missnöjd».

Jag lugnar Marie. Jag talar om, att jag en gång fått sammanträffa med Maries stora och ryktbara fröken och att jag känner samma obetvingliga respekt för henne som för Marie själf. Aldrig skulle jag vilja eller våga göra något, som kunde förnärma fröken. Jag lofvar Marie att inte ställa till någon förtret för henne. Och tänker därvid också något på mitt eget skinn. Kära Marie, måtte jag nu bara lyckas i att klara oss inför fröken!

Marie läser upp dikten ur sitt trogna minne:

Han: Vill du ha' mej,
så får du ta mej
å dra mej me dej
så långt du kan.

Hon: Ja, jag vill ha dej
å jag ska' ta' dej,
å du ska' blifva min äkta man.

Den tredje och sista strofen innehåller kontrahenternas namn och hjärtliga lyckönskningar.

Af de figurer, som förekomma i Selma Lagerlöfs diktning, har Marie sett Nigare-Nils, dalkarlen i »En herrgårdssägen». Som barn såg hon honom en gång vandra vägen fram. Hon minns väl, hur alldeles vettskrämd hon blef, då han först neg djupt för en grindstolpe och strax därefter ännu djupare för en stor smutsig sugga, som just kom upp ur ett lerdike.

Marie talar också om de glada festerna på Mårbacka, om löjtnantens födelsedag, som var en riktig folkfest, till hvilken gäster kommo långt bort från Ransäter och andra värmlandssocknar. Marie kan utantill långa poetiska rimmerier, som lästes upp för att krydda kalasen. Hon kan bland de i trakten kvarboende nämna, hvem som vid tillställningarna gned fiolen och hvem som blåste kornett. »Alla kavaljerer kunna spela. De skulle inte vara kavaljerer eljest.» Och hon nämner om den allmänna sorg det blef i byggden vid upplösningen af det gamla aktade och afhållna hemmet, under hvars vingskugga så mycken god och glad lustighet haft sin tillflykt.

Allra sist talar Marie om det jämna trägna arbetet, den oafåtliga husfliten, om den stora linnodligen och de många spinnrockarnas glada surr, om den goda matmoderns präktiga och fridsamma regemente. Talar om hela det arbetslif, som Selma Lagerlöf så enkelt och vackert skildradt i »En liten herrgård» — på två, tre tryckta sidor ett helt äreminne öfver det svenska herrgårdslifvet, som nu undan för undan sopas

bort af industri, kommunikationer och social nivel-
lering.

Jag tar ett tacksamt afsked af Marie. I sista stunden får jag veta, att Mårbacka till sommaren skall målas rödt, som det var förut. Marie vet inte, om knutar och fönsterfoder också skola göras hvita som förut. Men vi tro nog det, både hon och jag.

Och så rullar jag bort från Mårbacka. Jag sitter och tänker på »Sagan om en saga», Selma Lagerlöfs egen berättelse om hur Gösta Berling blef skrifven. Hur står det där om barndomshemmet — »sagan omvärfde stället, som ett moln omsväfvar en bergstopp och då och då lät den ett äfventyr regna ned däröfver». De vackra orden ingifva mig en stygg tanke. Tänk om moln af turister skola komma att omvärfva gården och journalister att regna ned däröfver! Idel besvärliga bromsar i stället för fantasiens gyllne bin! Jag känner mig inte riktigt nöjd med att hafva varit kanske den första bromsen på Mårbacka. Lugnt i alla fall, att Selma Lagerlöf köpt in marken mellan gården och vägen. Turisterna få stå och hänga vid allé-grindarna — — —.

På återvägen tittar jag också in i Östra Emterviks kyrka. Jo, Svartsjö kyrka är ännu lika hvit, som när Selma Lagerlöf satt där och hatade bildstormarne. Men farbror Eberhards perlemorsirade kista är flyttad från skräprummet under läktartrappan till den lilla cell-liknande sakristian, en cell, som vetter mot söder och solglittret på Löfven.

Mina sista steg på denna vallfärd gå till kyrkogården. Den ligger ett stycke väster om kyrkan — omkring själfva kyrkan är det för nära till berggrunden. Och den ligger härligt vackert, på en höjd öfver sjö, som så många kyrkogårdar här i Sverige, där odlingen följde vattnets vägar. Luften är som lätt vin, vinden rasslar lustigt i löfvens torra mätta, utanför muren går kavaljerernas killespel.

Jag står vid Lagerlöfska familjegravven — från vaggan till gravven heter det för oss alla.

Innan dess — många gifmilda år!

November 1908.

GERDA HELLBERG.

Selma Lagerlöf och kvinnornas rösträttsfråga.

Selma Lagerlöf vistas i en annan värld än dagsfrågornas. Det gifves dock ett af vår tids sträfvan, för hvilket hon offrat af sin dyrbara tid och till hvilket hon gifvit det stora stödet af sitt namn och sin personlighet.

Sedan årtal tillbaka är Selma Lagerlöf medlem af styrelsen för kvinnliga rösträttsföreningen i Falun. Då de olika rösträttsföreningarna i hela landet före

början af 1906 års riksdag tillställde de båda kamrarnas ledamöter sina petitioner, var den från Falun insända affattad af Selma Lagerlöf. Med en klar öfverblick af situationen utvecklar hon sin uppfattning om orsaken till kvinnornas framträdande på arbetsmarknaden vid sidan af mannen och deras därmed följande kraf på social och politisk likställthet. De genom industriens utveckling minskade hemsysslorna medförde en inskränkning af de arbetsområden, som förr varit kvinnorna förbehållna. De måste då söka sig ut på andra verksamhetsfält. Efter påpekandet af detta orsaksförhållande göres följande uttalande:

»Men, som naturligt är, ha lagstiftningen och samhällsordningen ännu icke hunnit fatt den sista tidens utveckling — detta visar sig framför allt i det faktum,

att en mängd verksamhetsområden ännu äro stängda för kvinnan, liksom däri att hon för samma arbete som mannen erhåller mindre lön — och ehuru vi tacksamt erkänna, att knappast ett år har gått, utan att kvinnornas ställning inom samhället i något afseende har förbättrats, så vilja vi dock, Herr Riksdagsman, fästa Eder uppmärksamhet därpå, att, sedan kvinnorna mera genom omständigheternas tvång än af egen önskan måste upptaga ekonomisk täflan med männen, det också så väl för deras eget som för samhällsutvecklingens bästa torde vara nödvändigt att förläna dem fulla medborgerliga rättigheter.» — — —

Petitionen slutar med ett yrkande på lösning af den kvinnliga rösträttsfrågan i samband med införandet af allmän rösträtt för män.

Jenny Lind.

Af Selma Lagerlöf.

I.

*Vill du se rodnad på en skrynklig kind,
Kring vissna läppar löjets friska vårar
Och glatt den panna, som bekymret fårar,
Så spörj de gamle, spörj om Jenny Lind!*

*När högt inom dem brusar minnets vind,
Druidprästinnans sång på nytt dem dårar,
Sömngångerskan i nattens mörker spårar
Sin trygga väg, för djupets fälor blind.*

*Agathas bön än smälter hjärtats is,
Än bäfvande de lyssna till Alice,
Som drifver frestarn bort från vädjobanan;*

*Och skumma ögon äga ännu kvar
De tårar, som dem fyllt i forna dar,
Då Regementets dotter kysste fanan.*

II.

*Fram mot triumfen! Stackars fula barn,
Ej får till ärans stolta fest du fara!
Du, gråa Cendrillon, skall hemma vara,
Att skilja korn från agnar, blå från garn.*

*Fram till triumfen dock, du lyckobarn,
Nu hölj i sångens skrud, den underbara,
Och prydd med snillets ädelsten, den klara;
Din stund är kommen. Upp i gyllne char'n.*

*Fram till triumf, du hjärtans härskarinna!
Guld, blommor, dikter, dyrkan för »la diva»!
Blott glöm ej, glöm ej att i tid försvinna!*

*Fram i triumf, du rika konstnärinna,
Du, som all världens ära kunnat gifva
För att ett grand af evighetens vinna!*

Tidskriften Dagny, Nov. — Dec. 1887.

Margrethe Meijboom.

Selma Lagerlöfs holländska öfversättarinna.

I dessa dagar ljuder genom Sveriges nejder hyllningen för diktarinna, som genom trollmakten af sina ord upplåtit sagans underland för människor af alla åldrar. Antingen de nu ha barndomens eller ungdomens hemortsrätt där eller höra till dem, som genom årens, sinnets tyngd eljes pläga möta ett obehörligt: »Obehöriga äga ej tillträde», då de försöka tränga därin. Selma Lagerlöf har själf i sagan om »en saga, som ville bli berättad och förd ut i världen»

förtalt sagans första öden. Huru den jämte många sina syskon färdats vida omkring i främmande land, därom veta vi emellertid föga.

Den, som gästade landet, där — alla nationella egenomligheter till trots — *liheterna* mellan hemma och borta möta oftare än annorstädes, har säkerligen dock haft tillfälle se, att där — i Holland — ha Selma Lagerlöfs skapelser blifvit mottagna så, som man hälsar varelser, hvares väsens rottrådar sammanhänga med

ens egna. Men är det då möjligt, att holländarna, som i sitt breda, trygga lugn minst af allt synas vara lätttrörda fantasivarelser, verkligen äro släkt med Gösta Berling? Ja, det måste väl ändå vara så. Trots allt, som skiljer, minnes man i Holland ständigt om rasens, typens, språkets frändskap. Och faktum är, att Selma Lagerlöf i detta land är känd och älskad och förstådd, som om hon hörde till landets egna barn. Det finns icke en litteraturförteckning för ungdomsklubbar och andra föreningar, som icke upptager hennes namn. I fyra upplagor har Gösta Berlings saga nu utgått, den sista illustrerad. Och alla Selma Lagerlöfs böcker utom Nils Holgersons underbara resa genom Sverige och Antekrists mirakler äro öfverflyttade till holländska språket.

Den som gjort Selma Lagerlöfs författarskap känt i Holland, är fröken Margrethe Meijboom. Redan för 17 år sedan bildade fröken Meijboom och några andra intresserade en liten af 6 à 7 personer bestående läsecirkel för inköp af nyttkomna böcker på svenska, norska och danska språken, hvilka cirkulerade mellan medlemmarna. Gösta Berlings saga kom i hennes händer. Hon blef aldeles tjusad af sagan från Värmland, och tänkte: den *måste* öfversättas till holländska. Emellertid hade icke fröken Meijboom vid denna tidpunkt gjort öfversättningar från svenska språket. Det var den danska och norska litteraturens verk, som fröken Meijboom tolkat och det danska språket, som hon studerat. En dansk grammatika och en dansk läsebok samt en holländsk grammatik för danskt bruk hafva genom hennes försorg sett dagen. Hon vände sig därför till en person, som verkställt öfversättningar

från svenska, men denna person förstod sig icke på boken, som hon kallade »underlig». Hvad var att göra? Den *måste* ju öfversättas till holländska, ansåg fröken Meijboom. Hon grep själf verket an, och arbetet blef enligt hennes egen utsago för henne den största njutning. Den ekonomiska sidan af saken betydde då för henne intet. Först publicerades Gösta Berlings saga i tidningen »Het Nieuws van den Dag». Fröken Meijbooms afsikt att få den utgifven som bok blef emellertid först efter en del svårigheter förverkligad. Det var förläggaren Becht i Amsterdam, som åtog sig utgifvandet, och han har icke haft anledning att ångra sig.

Det är i fröken Margrethe Meijbooms laudtliga hem Westerbro vid Rijswijk nära Haag, som hon för mig berättar historien om sitt stora intresse för skandinavisk litteratur och kultur och om »sagens» lyckosamma öden i hennes hemland. Samtalet glider in på de sociala intressen, som jämte litterärt arbete fylla hennes lif. Originella tankar, personlighetspräglade liksom det ansikte, som jag ser framför mig, med de markerade dragen och de mörka ögonen, genomträngande i blicken. En smärt gestalt, fågelartadt lätta rörelser, se där bilden af Selma Lagerlöfs öfversättarinna, som så föga liknar sina robusta landsmaninnor i medelåldern.

Vårt samtal är slut. »Hälsa Selma Lagerlöf, om ni träffar henne.» Med dessa afskedsord från Margrethe Meijboom skildes vi. Och jag lämnade Westerbro, glad att ha fått göra bekanskap med den kvinna, som för sina landsmän tolkat den diktning, som är vår kärlek och vår stolthet.

ANNA KLEMAN.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

PLATS sökes nu eller på nyåret som slöjdlärlarinna för sinnesslöa eller epileptiska barn (speciellt i gosslöjd) eller ock som biträde åt föreståndarinna vid dyl. anstalt. Goda ref. finnas. Svar märkt »G.» till Vilhelmshöjd. Värnamo.

UNG flicka söker snarast plats i bättre familj. Har genomgått 8-kl. läroverk och under ett års tid vistats i Dresden samt åtnjutit undervisning i sång och musik vid konservatoriet därstädes. Villig att mot någon lön biträda vid alla i huset förekom. göromål. Svar motses tacksamt under adr. »M.» Vinninga p. r.

LÄRARINNA önskar plats under ferierna för att deltaga i alla hushålls sysslor. Villig deltaga i barns skötande eller skrifgöromål. Någon lön önskas. Svar »P G.» Emmaboda, p. r.

25-ÅRIG flicka önskar den 1 jan. plats som hushålls- eller skrifbiträde. Kan ock undervisa nybörjare. Svar snarast till »Förlöfvad», Sundbyberg, p. r.

Bikupan,

21 Klarabergsgatan 21.

Svenska fruntimmersarbeten: Hemväfda Gardiner, Nationaldräkter, Broderier, stickade och virkade arbeten, glödridade artiklar, träsneiderier, Dockor, Lampskärmar, Barnkläder, Förkläden, Mössor, Askar med modeller för »baby»-utstyrslar, Lappskor m. m.

Beställningar mottagas på Linneutstyrslar och alla slags fruntimmersarbeten. Märkning med broderi och bläck utföres.

Broderade remsor.

Knypplade och virkade Spetsar finnas på lager.

Rekvisioner från landsorten expedieras skyndsamt och omsorgsfullt. Allm. Tel. 51 65.

Kemisk Tvätt.

A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

London.

I bildad engelsk familj mottagas tvänne flickor i inackordering. Moderat pris. Närmare meddelar Fröken Karola Widell, Marstrand.

LEDIGA PLATSER.

Plats som sjuksköterska.

Sjuksköterskeplatsen inom Arjeplogs kommun kungöres härmed ledig att sökas hos kommunalnämnden före den 10 nästinstundande december med bifogande af:

- 1) Prästbetyg;
- 2) Intyg af legitimerad läkare att sökanden är frisk, har stadig hälsa och är fri från kroppsslyte;
- 3) Bestyrkt afskrift af sökandens afgångsbetyg efter fullständigt genomgången folkskolekurs, eller ock af kompetent person utfärdadt intyg öfver, att sökanden äger häremot svarande kunskaper, framförallt att hon är fullt kunnig i att läsa och skriva sämt äger förmåga att i skrift meddela sig;
- 4) Intyg öfver genomgången teoretisk-praktisk kurs vid större sjukvårdsinrättning under minst sex månader och väl vitsordad tjänstgöring därefter såsom sjuksköterska, likaledes vid större sjukvårdsanstalt 6 månader. Lönevillkoren äro i ett för allt 650 kr. Platsen tillträdes den 1 jan. 1909. Adr.: Arjeplog, Norrbottens län. Arjeplog den 13 Nov. 1908.

Kommunalnämnden.

Orientaliska Mattor

och öfriga Afpassade mattor, såsom Smyrna, Argaman, Kosmos, Radium, Axminster, Kidderminster, Rockminster, Velvet, Brüssel m. fl. i alla kvalitét och storlekar : : : : :

Engelska Magasinet — Drottninggatan 31

Nyheter för säsongen

i stort urval.

Billiga priser i Pelsvaruaffären, Drottninggatan 26.

Riks. 28 40.

Allm. 52 08.

D. Forssells Söner & Co Eftr. H. A. B.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Fanny Josephsons Byrå

— 4 Biblioteksgatan 4 —

Allm. Tel. 40 59.

Rikst. 105 74.

Förmedlar fastighetsförsäljningar, affärsöfverlåtelser m. m.
Uthyr möbl. och omöbl. rum, våningar, affärslokaler & sommarnöjen.
Anskaffar inackorderingar. Kontorstid kl. 10—4.

Ullgarn,

Svenskt och Engelskt för hand- och maskinstickning samt till väfnad, Hamburgergarn, Zéfir- och Kastergarn, Carmen-, Tua- och Andalusia garn till Schalar. Oblekt, Blekt och Crémefärgadt Fiskegarn till Gardiner, Glangarn, Mattvarp, Mattskedar och finare Väfskedar, allt till lägsta priser i

Axel Hindersons Garnbod, Kötorget 13.

Rodenstamska Slöjd- och Hushållsskolan,

Hudiksvall.

Husmoderskurs. Skolköksläroinnekurs. Slöjdläroinnekurs.

Nytt! Hårbehandling

med galvanisk elektrisk apparat mot hårafvall. Vid starkt hårafvall undersökes håret mikroskopiskt af läkare-specialist och som ställer diagnosen. Fru M. von Mickwitz, Gamla Kungsholmsbrogatan 32.
Tel. Brunkeb. 34 41.

Har ni inte ännu sett

den patenterade

Puff-Sängen

så begär genast en illustrerad priskurant från

Per Froms Mek. Verkstads A. B.

Mäster-Samuelsg. 34, Stockholm.

OBS! Sängen säljes äfven genom alla förstklassiga säng- och sängklädesaffärer.

Ylleklädningar

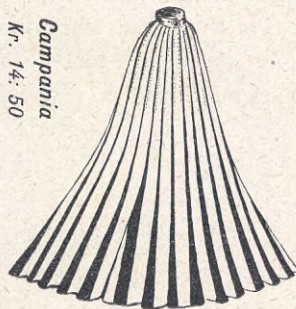
i afpassade bitar 7 m. Vacker svart, blå, brun ell. grå, extra god 1/2-ylle damcheviot, 70 cm. bred, erhålles till endast 4.65. OBS! 1,000-tals klädningar säljas af detta tyg årligen. Blu-lifstyg 2 1/2 m. Vacker, randig eller rutig velourflanell, 70 cm. bred, till 1.40. Tagas 7 bitar, lämnas den 8:de gratis. Otto Oskarson, G:a Kungsholmsbrogatan 23 A, Stockholm.

Succès-Kjolen "Campania"

Instickade svarta breda ränder på grå fond!
Elegant sits.

Pris 14: 50.

Postförsändes om fram-längd och midjebredd uppgifväs.

Kr. 14: 50
Campania

Succès-Blusar "Brabant"

Spachtel med Tyll-foder!

Fenomenalt pris:
12 kr.

Passande julklapp!
Postförsändes om hals- och bröstvidd meddelas

Kr. 12:—
Brabant

Endast

hos

F. W. Campanius,
Stockholm 2.

Ett kaffes arom

är till stor del beroende på konstruktionen af de maskiner, på hvilka det är rostadt, ju bättre maskiner man använder vid rostningen, desto mera fullkomligt utvecklas aromen, under det alla ohälsosamma ämnen aflägsnas.

Karlbergs Specialblandning à 1: 50 pr kg.

består af flera ädla kaffesorter sammanblandade samt rostas på nu-tidens förnämsta rostningsmaskin i eget förstklassigt rosteri.

OBS! Renaste smak, högsta arom samt mest omtyckta kaffe i marknaden. Till landsorten mot efterkräf.

K. W. Karlberg

Mäster-Samuelsgatan 10,
(hörnet af Norrlandsg.)
Kaffeaffär Engros & en Detail.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Den första debuten. Af E. K—n.

Intryck från scenen: Hamlet. Sonett. Af Selma Lagerlöf.

Kvinnogestalter i Selma Lagerlöfs diktning. Af Hilma Borelius.

Selma Lagerlöfs fest. Af Huck Leber.

Svenskheten i Selma Lagerlöfs diktning. Af Sigrid Leijonhufvud.

Mårbacka just nu. Af Gerda Hellberg.

Selma Lagerlöf och kvinnornas rösträttsfråga.

Jenny Lind. Sonetter. Af Selma Lagerlöf.

Margrethe Meijboom. Selma Lagerlöfs holländska öfversättarinna. Af Anna Kleman.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.